

K. B. g.
1967. II.

735

Révész Lajos

A BARADLA MESEORSZÁGÁNAK FELTÁRÁSA

A Baradla eddigi története — a csehszlovák területen levő szakaszt is beleértve — szorosan kapcsolódik Vass Imre 1825. évi feltárásához és könyvében leírt megállapításaihoz.

A Meseország feltárását eredményező kutatásoknál magam is Vass Imre egyik ilyen megállapításából indultam ki. Könyvének egyik helyén ugyanis ezeket írja a mai Óriások termében tett tapasztalatairól:

„A gyalogút forma ösvény, mellyen itt ott hol bocskoros, hol puszta mezítláb nyomot, a' láb hüvelyinek, a' talpnak, sarknak, sőt néhol a' bőr vonásainak megkülönböztetésével is a' sárban kivenni lehetett, méltán almlétkódásra ragadott; 's azért a' legközelebbi bementelemmel annak nyomozásához láttam. És mivel a' vaskaputól kezdve 2124. ölek hosszában sehol embernymot nem találtam, csak itt ezen borzasztó hegy oldalán, a' mint több helyeken tett mérésemből kitetszett, ugyan azon egy pár láb 8. hüvely és 8. linea hossz benyomásaira akadtam; mellyeknek némelyike a' mérszívárgástól félig 1-néhol 2 hüvely vastagságyira is be lenne borítatva; mind ezekből következtetni lehet, hogy talán századok multak immár, a' mikor azon lábak ezen sáron tapodtak. Még ugyan annak bizonyítására szolgálak egy törött fekete korszónak darabjai, mellynek készítése módja, a' mostaniaktól nagyon különbözik.”

Ezen megállapítások hitelességét sokan kétségbe vonták, hiszen a bizonyítékot jelentő lábnyomok és a cserépkorszó darabok, mivel megőrzésükre nem történt intézkedés, az idők folyamán megsemmisültek. Vass Imre megfigyelései azonban annyira valóságosak a barlang egész akkori és az általa még csak feltételezett kiterjedésében és leírásában, hogy nem láttam okot kételkedni ezen leletek létezésében sem. Mivel leírása szerint a barlang általa feltárt egész hosszában emberi nyomot sehol nem talált idáig, feltehető volt, hogy valahol itt is lehetett egy ősi bejárat a barlangba. Mivel az Óriások termének legfelső szakaszán lévő omladékhegy teteje függőleges irányban csak mintegy 120 méterre van a felszínhez, — a vízszintes irányban ennek többszöröse, — elképzelhetőnek találtam, hogy itt lehetett az ősi bejárat is, és ezen feltételezett bejárat szakasz nem omlott be teljes hosszában. Ebben az esetben pedig a jelenleg ismertetlen járatban a mai ember által még érintetlen kulturmaradványok is lehetnek.

Mindezek figyelembevételével kezdtem meg a vizsgálatokat a terem felső részében. Az omladékhegy megbontásához nem állt rendelkezésre megfelelő erő, ezért mögötte mintegy 9—10 méterrel alacsonyabb szinten a legbiztosabbnak ítélt helyen munkatársammal, Margitics Jánossal az omladék bontásához láttunk. Később feleségem és fiam is részt vett a munkában, és így a harmadik napon mintegy 6 m törmelék kibontásával nyert szük

küszöjártat végén egy nyíláson előredugott lámpám fénye már tágasabb üreget világított meg. Újult erővel folytattuk a munkát és most már rövid idő múlva sikerült átpréselődnöm a nyíláson. Hátra volt még a járat kényelmesebbé és főleg biztonságosabbá tétele, de ezzel most nem törődtünk, hiszen átbújva a résen az előbb érzékeltnél lényegesen nagyobb terembe jutottunk.

És milyen terembe! Ragyogó csillogás mindenfelé, ahova csak fény esik, az erősen kristályos felületű képződmények mindenhol csillogva verik vissza lámpáink fényét. Jobbra több méter magas sztalagmitok, alig 2—3 cm vastagságtól az arasznyi átmérőig valóságos erdőt képeznek. A mennyezetről két-három méter hosszúságú szalmacseppkövek szinte átláthatatlan sokasága csüng. Szemben, a terem túlsó oldalán vastag, részben a mennyezetig érő cseppkőcsoport, lábuzatánál széles, hófehér kérgeződés borítja a talajt. Innen a terem déli vége felé mintegy három méter hosszú, húsz-harminc centiméter széles csillogó kalcitkristályokkal borított kis meder húzódott, amit gyönyörű csillogása miatt mindjárt Ezüst-pataknak nevezünk el. Az összbenyomásra jellemző volt feleségem önfeléd felkiáltása, hogy ez valóságos tündérország. Margitics János ezt a terem északi végében egy eldugott helyen meg is örökítette: „Tündérország 1949. január 17.” felirattal és a jelenlévők neveinek felsorolásával. Később azonban a Meseország elnevezés mellett döntöttünk.

Munkánk tehát nem volt eredménytelen, egy akkor valóban káprázatos látnivalóval gazdagodott a Baradla, mégis némi csalódást is éreztem, hiszen kutatásunkkal a régi korok emberének nyomait reméltük feltárni, itt azonban semmiféle ilyen nyomot nem találtunk. Találtunk azonban mást, ami mégis a felszínnel való egykorú kapcsolat lehetőségét jelentette. A terem délkeleti oldalánál egy agyagdomb alján állati csontot, illetve annak teljesen elporladt maradványait találtam. Az elporladt csontok sárgás vonalai élénken virítottak a síma barna agyagon, a gerinc, a bordák és a lábak, de a koponya is, tehát az állat teljes váza tisztán kirajzolódott a sötétebb alapon. Viszonylag szilárd, de teljesen fosszilis állapotban csupán egy állkapocs darab volt, fogakkal együtt.

A leletet a Magyar Nemzeti Múzeumba vittem, ahol dr. Vértes László vizsgálta meg és megállapította, hogy az egy jégkori róka állkapocsának része.

A Vass Imre által talált emberi lábnyomok és cserépdarabok után tehát újabb adatot találtunk annak igazolására, hogy valahol az Óriások terménél is kellett egy ma még ismeretlen barlangbejáratnak lenni. Teljesen valószínűtlen ugyanis, hogy a róka az aggteleki bejáratról jutott volna el a hat kilométer távolságban lévő Óriások terméig, annak is ezen felső szakaszába. Miért is távolodott volna el

ennyire a bejáratától a barlang belsejébe, hiszen a részére szükséges táplálékot csak a felszínen szerezhette meg magának. *Dr. Jakucs László* ugyan végzett egy kísérletet 1960 januárjában annak bizonyítására, hogy a róka végigmehetett a barlangon. Ezen kísérlet bebizonyította ugyan, hogy a róka tud tájékozódni a sötétben — feltehetően a légáramlatok érzékelésével —, de ez az állat a létfenntartásához szükséges szabadságot, a kijáratot kereste, és miután megtalálta, télidő lévén visszatért ugyan többször is a melegebb barlangba, de már nem távolodott el az általa megismert be- illetve kijárat körzetétől.

Az előbb említetteket megelőzően még 1953—54 telén *dr. Jakucs László* is folytatott kutatásokat a feltételezett bejárat feltárására. Ő már a Meseországból kiindulva egy teljesen kitöltött agyagszifont ásatott ki, így jutottak a Karácsony-teremnek

elnevezett részbe. Tovább is ásatott, de az agyagkitöltés annyira zárt volt, hogy a további munkát abba kellett hagynia. Idáig is csak úgy tudtak haladni, hogy az oxigénhiány pótlására porszívóval nyomtattak levegőt a munkahelyre. Ezen munkálatok során azonban — sajnos — mind a róka csontváznak, mind a fentebb említett Ezüst-pataknak még a nyomai is eltűntek. Az esetleges bejáratot egyébként véleményem szerint magasabb szinten, illetve felfelé kell keresni, hiszen az említett elporladt róka-csontváz a barlangi talaj felszínén maradt meg, bizonyítva azt, hogy a jégkor óta itt lényeges változás nem történt. Az alacsonyabban levő, teljesen zárt agyagszifonnak tehát már a róka odakerülését megelőzően kellett kitöltődnie. Ezt egyébként *dr. Jakucs László* maga is elismeri a „Faggyúfáklyás expedíció” c. könyvében.

A feltárás idején csak futó felmérést készítettem, részletes felmérést csak 1967-ben végeztem munkatársaimmal, majd 1968-ban, a barlang jósvafői bejáratánál 261,83 méter tengerszint feletti magasságban elhelyezett szintezési falicsaptól kiindulva, a szintezést is elvégeztük. Kitént, hogy az előzetes mérések általában helyesek. A bontást az említett omladékhegy mögött 291 méter tengerszint feletti magasságban, tehát a felszíntől függőleges irányban mintegy 133 méterre kezdtük meg. Innen a feltételezett optimális távolság a felszínig kb. 320 m, D—DK-i irányban mintegy 18 fokos emelkedővel.

Maradjunk azonban a Meseországnál. A terem teljes hossza 40 m, legnagyobb szélessége 28. Az egész feltárt terület hosszadatai: bejárat szakasz 16 m, a terem hossza 40 m, a terem keleti oldalán lévő elkülönült folyosó 15 m, *dr. Jakucs* által kiásatott szakasz 56 m, amiből azonban csak a 14 m hosszú Karácsony-terem volt nyitott, a többi teljesen kitöltött rész volt. A feltárt terület teljes hossza tehát jelenleg 127 m; ha a már régebben ismert szakaszban levő megközelítő járatot is figyelembe vesszük, ez további 84 m-t jelent. Méterekben csak ennyivel gyarapodott a Baradla járatainak hossza, de mégis egy káprázatos kis mesevilággal gazdagította annak látványosságát a szemlélő előtt.

A Baradla tehát ezen a szakaszon továbbra is megőrizte régi titkát, míg valaki egyszer szerencsésebb kézzel nem fog e titok feltárásához.

*A Baradla Meseországának és a hozzá csatlakozó barlangszakaszok-
nak térképe.*

ÓRIÁSOK TERME

